

Національний університет

в **Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України**
та природокористування

**Національний університет водного господарства
та природокористування**

Кафедра державного управління та місцевого самоврядування

668-18

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для самостійного вивчення дисципліни
“**Аналіз соціально-економічного розвитку регіону**”
для студентів спеціальності 8.15010002 «Державна служба»
денної та заочної (дистанційної) форм навчання

Рекомендовано методичною
комісією за спеціальністю
«Державна служба»
Протокол № 5 від 04 лютого 2013р.

Рівне - 2013

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Аналіз соціально-економічного розвитку регіону» для студентів денної та заочної (дистанційної) форм навчання спеціальності 8.15010002 «Державна служба» / С.Є. Антонова – Рівне: НУВГП, 2013. – 14 с.

Упорядники: С.Є. Антонова, к.е.н., доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування.

Відповідальний за випуск: М.П. Сорока, д.держ.упр., проф., завідувач кафедри державного управління та місцевого самоврядування.

ЗМІСТ

	Стор.
Загальні положення.....	3
1. Завдання для самостійної роботи.....	4
2. Підготовка та організація самостійної роботи студентів.....	5
3. Методи навчання.....	10
4. Методи контролю.....	10
5. Розподіл балів, що отримують студенти.....	11
6. Список рекомендованої літератури.....	12

© Антонова С.Є., 2013

© НУВГП, 2013

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Для самостійної роботи студентам пропонується ряд завдань, що мають підсумувати знання, отримані при вивченні поточних тем курсу. Теми, що виносяться для самостійної роботи студентів безпосередньо пов'язані з матеріалом, який вивчається на поточних заняттях. Вивчення тем, що винесені на самостійну роботу, дозволить студентам систематизувати знання курсу. Виконання завдань самостійної роботи вимагає від студентів глибокого володіння матеріалом, отриманим під час поточних занять, розвиває вміння самостійного дослідження проблем, пошуку і аналізу спеціальної та загальнометодологічної літератури, вміння викладати та відстоювати власну точку зору.

Метою дисципліни „Аналіз соціально-економічного розвитку регіону” є вивчення основних організаційних та методологічних підходів проведення аналізу в сфері матеріального виробництва (промисловість, будівництво, транспорт), в соціальній сфері (освіта, охорона здоров'я), невиробничій сфері (житлове господарство, комунальне господарство), відстеження результатів та наслідків господарської діяльності всіх організаційних структур, впливу основних факторів на їх відхилення, виявлення недоліків та резервів, визначення напрямів активних дій та впливу на розвиток соціально-економічних процесів в регіоні.

Предмет дисципліни “Аналіз соціально-економічного розвитку регіону” – основні економічні категорії, що діють в аналізі соціально-економічного розвитку, економічні закони та економічні принципи дії ринкових відносин в регіоні.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен:

1. **Знати:** основні підходи щодо методів та специфіки проведення аналізу соціально-економічного розвитку регіону з розкриттям найважливіших тенденцій, недоліків у розвитку господарського комплексу, соціальної сфери.

2. **Уміти:**

- здійснювати аналіз основних показників, які відображають соціально-економічний стан регіону, рівень використання матеріальних, природних і трудових ресурсів, виявляти їх взаємозв'язок та взаємозалежність;
- визначати фактори, що впливають на розвиток процесів вивчення;
- виявляти тенденції розвитку ґрунтуючись на виділенні домінантних чинників;

- на основі показників, що аналізуються, підготувати графічний і табличний аналіз з обґрунтованими поясненнями;

- сформулювати висновки щодо можливостей та механізму управлінського регулювання.

Розподіл годин самостійної роботи студентів для денної та заочної форми навчання наведенні в таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл годин самостійної роботи студентів

№ з/п	Види навчальної діяльності	Обсяг часу, годин	
		дена форма навчання	заочна форма навчання
1	2	3	4
1	Опрацювання лекційного матеріалу	10	20
2	Підготовка до практичних занять		
3	Самостійна робота (опрацювання окремих частин тем програм, які не викладаються на лекціях)	46	70
4	Підготовка до контрольних заходів	6	6
6	Разом	62	96

1. Завдання для самостійної роботи

Під час виконання самостійної роботи студенти поглиблюють отримані знання та самостійно вивчають матеріали окремих тем (для заочної форми навчання) шляхом опрацювання відповідної літератури, здійснюють підготовку до практичних занять та залікових модулів (див. табл. 2).

Таблиця 2

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дена форма	заочна форма
1	2	3	4
1	Тема 1. Методологічні основи аналізу соціально-економічного розвитку регіону.	11,0	14,0
2	Тема 2. Аналіз демографічної ситуації в регіоні та ринку праці	8,0	14,0

3	Тема 3. Аналіз стану і розвитку промислового та сільськогосподарського виробництва.	8,0	14,0
4	Тема 4. Аналіз інвестиційно-будівельної діяльності в регіоні.	7,0	10,0
5	Тема 5. Аналіз фінансово-бюджетної сфери.	7,0	10,0
6	Тема 6. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності в регіоні.	7,0	12,0
7	Тема 7. Аналіз стану і розвитку транспорту і зв'язку.	7,0	10,0
8	Тема 8. Аналіз стану та розвитку соціальної сфери регіону.	7,0	12,0
Разом		62,0	96,0

2. Підготовка та організація самостійної роботи студентів

2.1. Змістовий модуль 1

Теоретико-методологічні основи регіонального аналізу

Тема 1. Методологічні основи аналізу соціально-економічного розвитку регіону.

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Розкрити сутність аналізу соціально-економічного розвитку.
2. Які завдання регіонального соціально-економічного аналізу?
3. Які функції аналізу соціально-економічного розвитку регіону?
4. Охарактеризувати принципи регіонального аналізу.
5. За якими напрямками проводиться аналіз соціально-економічного розвитку регіону?
6. Як класифікують інформацію, яка використовується в процесі проведення регіонального аналізу?
7. Які показники використовують а аналізі соціально-економічного розвитку?
8. Назвіть етапи проведення регіонального аналізу.
9. Охарактеризувати методи аналізу соціально-економічного розвитку регіону.
10. В чому суть методики оцінки соціального та економічного розвитку території України?

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Назвіть критерії рівномірності економічного розвитку регіону.

2. Як визначається загальний показник рівня економічного розвитку регіону?
3. Що передбачає комплексність розвитку суспільного господарства регіону?
4. Якими показниками визначається спеціалізація регіону?
5. Охарактеризуйте основні показники кількісного аналізу соціально-економічного розвитку.
6. Назвіть традиційні методи аналізу.
7. В чому суть балансового методу?
8. Які види групувань використовуються в аналізі?
9. Охарактеризуйте методи елімінування.
10. Назвіть економіко-математичні методи аналізу.

Тема 2. Аналіз демографічної ситуації в регіоні та ринку праці

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. З якою метою проводиться аналіз ринку праці?
2. За якими напрямками проводиться аналіз формування і розвитку ринку праці?
3. Як розраховується рівень безробіття, коефіцієнт працевлаштування та звільнення?
4. За допомогою яких показників проводиться аналіз тенденцій зайнятості?
5. За допомогою яких показників проводиться аналіз динаміки збалансованості робочої сили та робочих місць?
6. Які показники використовують в аналізі ефективності функціонування ринку праці?

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять **студентам** необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Охарактеризувати форми зайнятості.
3. В чому суть безробіття?
4. Назвіть основні прийоми аналізу ринку праці.
5. Як визначаються загальні обсяги функціонування робочої сили на регіональному ринку праці?
6. Яким чином коефіцієнт працевлаштування характеризує ефективність роботи служби зайнятості?
7. Як розраховується продуктивність праці на рівні національної економіки та частка відсоткового приросту валового внутрішнього продукту за рахунок продуктивності праці?

Тема 3. Аналіз стану і розвитку промислового та сільськогосподарського виробництва

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Розкрити специфічні і узагальнюючі показники, які характеризують ступінь сприяння з боку держави розвитку сільськогосподарського виробництва?
2. Які показники використовують в аналізі розвитку сільського господарства?
3. Охарактеризувати етапи аналізу розвитку промисловості та сільського господарства.
4. Які показники використовують в аналізі ефективності промислового і сільськогосподарського виробництва?
5. Назвіть показники, які використовують для аналізу динаміки промислового та сільськогосподарського виробництва.
6. За допомогою яких показників проводиться аналіз розвитку промисловості?
7. Які показники використовують для аналізу розвитку рослинництва та тваринництва?
8. Які показники характеризують ефективність використання основних виробничих засобів для виробництва одиниці продукції?

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять **студентам** необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Які етапи включають при аналізі галузевих проблем ринку?
2. Особливості аналізу галузей промисловості?
3. Як розраховується індекс реального обсягу продукції?
4. Назвіть етапи аналізу галузевих проблем розвитку?
5. Як проводиться аналіз загального стану економіки регіону?

2.1. Змістовий модуль 2.

Особливості аналізу соціально-економічної складової регіону

Тема 4. Аналіз інвестиційно-будівельної діяльності в регіоні

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. З якою метою проводиться аналіз розвитку інвестиційно-будівельного комплексу регіону?
2. Основні завдання аналізу діяльності будівництва.
3. За якими напрямками проводиться аналіз капіталовкладень?
4. Які показники використовують в аналізі капітальних вкладень?
5. Як розраховується ефективність капітальних асигнувань?

6. Як здійснюється оцінка інвестиційної привабливості галузей?
7. Як здійснюється оцінка інвестиційної привабливості регіонів?
8. Які чинники впливають на інвестиційну діяльність?
9. За якими показниками аналізується перспективність розвитку галузі?
10. Які показники використовують для аналізу рівня прибутковості галузі?

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять **студентам** необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Які показники використовують при аналізі діяльності будівельних підприємств?
2. Охарактеризувати капітальні вкладення та їх структури.
3. Назвіть синтетичні показники аналізу інвестиційної привабливості галузі.
4. Як проводиться оцінка рівня інвестиційної привабливості ризиків?

Тема 5. Аналіз фінансово-бюджетної сфери

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Основні завдання аналізу бюджету регіону.
2. Які показники використовують в аналізі доходної частини бюджету регіону?
3. Які показники використовують в аналізі витратної частини бюджету регіону?

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять **студентам** необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Охарактеризувати методи оцінки регіонального доходу.
2. Назвіть категорії аналізу, які враховують при побудові регіонального бюджету.
3. За якою методикою проводиться аналіз фінансово-бюджетної сфери регіону?

Тема 6. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності в регіоні

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Які групи показників використовують для визначення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності?
2. Назвіть етапи аналізу зовнішньоекономічної діяльності.

3. Охарактеризувати напрямки аналізу ефективності зовнішньоекономічних операцій.

4. Як розраховується народногосподарська ефективність зовнішньоекономічних операцій?

5. Охарактеризувати бюджетну ефективність зовнішньоекономічних операцій.

6. Як визначається економічний ефект від експорту або імпорту?

7. Як розраховується потреба в імпорті?

8. Що включає методика аналізу ефективності зовнішньоекономічної діяльності?

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять **студентам** необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Охарактеризувати принципи, яких дотримуються при розрахунку показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

2. В чому суть комплексного та тематичного аналізу зовнішньоекономічної діяльності?

3. Вплив яких чинників враховують при аналізі показників зовнішньоекономічної діяльності?

4. Як визначають валютні доходи від експорту?

Тема 7. Аналіз стану і розвитку транспорту і зв'язку

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Назвіть етапи проведення аналізу транспорту.

2. Що включає аналіз виконання плану пасажирських перевезень?

3. Які показники використовують для аналізу пасажирських перевезень?

4. Охарактеризувати експлуатаційні показники аналізу вантажних перевезень.

5. В чому суть аналізу діяльності підприємств електрозв'язку і поштового зв'язку?

6. Як проводиться аналіз організації рівня виробництва на автотранспортному підприємстві?

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять **студентам** необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Які фактори впливають на організаційно-технічний рівень виробництва автотранспортного підприємства?

2. Назвіть напрямки аналізу науково-технічного рівня виробництва автотранспортного підприємства.
3. Які показники характеризують організаційний рівень виробництва?
4. Як проводиться аналіз рівня управління транспортом?

Тема 8. Аналіз стану та розвитку соціальної сфери регіону

Питання для перевірки знань студентів методом опитування

1. Назвіть завдання аналізу розвитку освіти.
2. В чому завдання аналізу розвитку культури?
3. Основні завдання аналізу розвитку охорони здоров'я.
4. Які показники використовують при аналізі охорони здоров'я?
5. Які показники використовують при аналізі житлово-комунального господарства?

Питання для самостійного опрацювання

У процесі підготовки до практичних занять студентам необхідно детально опрацювати матеріал і підготувати відповіді на такі питання:

1. Якими показниками характеризується рівень розвитку комунального господарства?
2. В чому суть аналізу розвитку побутового обслуговування?
3. Які аспекти охоплює аналіз рівня життя населення?
4. Охарактеризувати соціально-економічні індикатори рівня життя населення.

3. Методи навчання

Самостійна робота студентів передбачає наступні методи навчання:

- консультативну роботу;
- підготовку і презентацію проблемної лекції;
- підготовку і презентацію міні-лекції;
- підготовка бібліографії;
- підготовку і презентацію реферату;
- підготовка тестів з визначеної теми;
- складання комплексного кросворду;
- завдання для індивідуальної роботи студентів.

4. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться в письмовій формі. Контрольні завдання за змістовним модулем включають тестові питання та одна задача.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з практичних занять – з допомогою перевірки виконаних завдань;

- за індивідуальним дослідним завданням – з допомогою перевірки та захисту звіту про самостійну роботу.

Підсумковий контроль знань відбувається на іспиті у письмовій формі у вигляді комплексних контрольних робіт (ККР), які включають 30 тестів (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих) та одну задачу.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

5. Розподіл балів, що отримують студенти

Розподіл балів, що присвоюються студентам для іспиту представлено в табл. 3. Шкала оцінювання в та ECTS представлена в табл.4.

Таблиця 3

Розподіл балів, що присвоюється студентам для іспиту

Поточне тестування								Підсумковий контроль	Сума
Модуль 1				Модуль 2					
24				36				40	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8		
8	8	8	8	7	7	7	7		

T1, T2...T8 – теми змістових модулів

Таблиця 4

Шкала оцінювання в ECTS

Кількість балів набраних студентом	Оцінка за національною шкалою	Рівень знань
90-100 балів	відмінно	Високий (творчий)
82-89 балів	добре	Достатній (конструктивно-варіативний)
74-81 балів	добре	
64-73 балів	Задовільно	Середній (репродуктивний)
60-63 балів	задовільно	
35-59 балів	незадовільно з можливістю повторного складання	Низький (рецептивно-продуктивний)
1-34 балів	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу	

6. Рекомендована література

Базова

1. Алексеев В.Б. Основы экономической теории: Навч. посібник / В.Б. Алексеев, О.І. Андрусь, М.В. Вербіцька, В.І. Депутат, О.В. Кривда. – Київ : Каравелла, 2007. – 448 с.
2. Ажнюк М. О. Основы экономической теории. Навчальний посібник / М. О. Ажнюк, О. С. Передрій. – Ужгород : Гражда, 2005. – 204 с.
3. Барнгольц С. Б. Методология экономического анализа деятельности хозяйствующего субъекта: Учеб. пособие / С. Б.Барнгольц, М. В. Мельник. - М. : Финансы и статистика, 2003. – 230 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз: Практикум: Навч. посіб. для студентів вузів / Ф. Ф. Бутинець, Є. В. Мних, О. В. Олійник. – Житомир : ФІТІ, 2000. – 406 с.
5. Болюх М. А. Економічний аналіз: Навч. посібник / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2003. – 556 с.
6. Гальчинський А.С. Основы экономической теории : Підручник / А.С. Гальчинський, П.С. Єщенко, Ю.І. Палкін. – Київ : Вища школа, 1995. – 471 с.
7. Данилишин Б. М. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія, практика / Данилишин Б. М, Чернюк Л. Г., Фашневський М. І.; за ред. д. е. м., проф., чл - кор. НАН України Б. М. Данилишина. – Черкаси : ЧДТУ, 2006. – 315 с.
8. Заглинський А.О. Загальні основи економічної теорії: Навчальний посібник / Л.В. Заглинський, А.О. Заглинський, М.К. Матусевич, І.О. Самборський. – Київ : НМЦВО, 2002. – 408 с.

Допоміжна

9. Зінь Е. А. Регіональна економіка: Підручник / Е. А. Зінь. – К. : ВД “Професіонал”, 2007. – 528 с.
10. Зінь Е. А. Основы внешнеэкономической деятельности: підручник / Е. А.Зінь, Н. С.Дука; ред. Е. А.Зінь. – К. : Кондор, 2009. – 432 с.
11. Зінь Е. А. Регіональна економіка і управління: навч. посіб. / Е. А. Зінь. – Р. : НУВГП, 2007. – 300 с.
12. Івахненко В. М. Економічний аналіз / В. М. Івахненко, М. І. Горбатюк, В. С. Львовчкін. – К. : КНЕУ, 1999. – 176 с.
13. Коваленко М. А. Регіональний менеджмент: навч. посіб. / Коваленко М. А., Кругла Н. А., Радванська Л. М., Швороб Г. М. –Херсон : Олді - плюс, 2004. – 304 с.

14. Кривов'язюк І.В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник. – Луцьк : Надстир'я, 2005. – 140 с.
15. Крупка М.І. Основи економічної теорії : Підручник / М.І. Крупка, П. Острорверх, С.К. Реверчук. – Київ : Атіка, 2002. – 344 с.
16. Кулішов В.В. Основи економічної теорії : Підручник / АВ.В. Кулішов. – Львів : Магнолія, 2006,2007. – 516 с.
17. Лазаришина І. Д. Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика / І. Д. Лазаришина. – Рівне : НУВГП, 2005. – 369 с.
18. Методика визначення комплексної оцінки результатів соціально-економічного розвитку регіонів // Офіційний вісник України. – 2004. – № 5.– С. 29-32.
19. Мінченко М. В. Планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіону / М. В. Мінченко, Л. П. Чижов, А. В. Фролков. – Суми : ВТД “Універсальна книга“, 2004. – 442 с.
20. Мочерний С.В. Основи економічної теорії : Навч. Посібник / С.В. Мочерний, О.А. Устенко. – Київ : Академія, 2005. – 502 с.
21. Мних Є. В. Економічний аналіз: Підручник / Є. В. Мних. – К. : ЦНЛ, 2005. – 472 с.
22. Основні макропоказники рівня життя населення України: тенденції та перспективи // Актуальні проблеми економіки. – 2001. – № 3-4. – С. 47-58.
23. Отрошко О.В. Основи економічної теорії : Навч. посібник / О.В. Отрошко. – Київ : Знання, 2011. – 325 с.
24. Прокопенко І. Ф. Методика і методологія економічного аналізу / І. Ф. Прокопенко, В. І. Ганин. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 430 с.
25. Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки / Г. О. Пухтаєвич. – К. :Кондор, 2003. – 148 с.
26. Рибалкін В.О. Основи економічної теорії : Підручник / В.О. Рибалкін, М.О. Хмелевський, Т.І. Біленко, А.Г. Прохоренко. – Київ : Академія, 2003. – 351 с.
27. Стеценко Т. О. Аналіз регіональної економіки / Т. О. Стеценко. – К. : КНЕУ, 2002. – 116 с.
28. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: підручник / Д. М. Стеченко. – К. : Вікар, 2006. – 396 с.
29. Тюріна Н.М. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: навч. посіб. / Н.М. Тюріна, Т.П. Смелянська. – Хмельницький : ТУП, 2002. – 198 с.
30. Чебан Т. М. Теорія економічного аналізу / Т. М. Чебан, І. О. Дмитрієнко та ін. – К. : ЦНЛ, 2003. – 205 с.

31. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Н. П. Шморгун, В.І. Головка. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 450 с.

Періодичні видання

1. Наукові розвідки.
2. Регіональна економіка.
3. Статистика України.
4. Економіка України.
5. Вопросы экономики.
6. Вісник Національної Академії Наук України.
7. Економіка та держава.

Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека НУВГП - м. Рівне, вул. Приходька, 75, т.22-25-39
2. Обласна наукова бібліотека - м. Рівне, майдан Короленка, 6, т.22-70-63
3. <http://www.google.com.ua>
4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державний комітет з статистики України
5. <http://www.portal.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
6. <http://www.kmu.gov.ua> – Кабінет Міністрів України
7. <http://www.library.snu.edu.ua> – Наукова бібліотека